

Fonaments educatius de la logopèdia

2015/2016

Codi: 101702

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	FB	1	2

Professor de contacte

Nom: Montserrat Perez Ventayol

Correu electrònic: Montserrat.Perez.Ventayol@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Altres indicacions sobre les llengües

Equip docent

Nayme Daniela Salas

Prerequisits

És imprescindible un bon domini del català oral i escrit i del castellà per tal de poder realitzar les activitats que es proposen així com de les eines d'informàtica bàsiques.

Objectius

Aquesta assignatura proporciona coneixements sobre els processos d'ensenyament- aprenentatge de la llengua oral i la llengua escrita en l'àmbit escolar, en els primers cicles educatius. Un dels camps possibles d'actuació del logopeda són els centres educatius; per tant, es considera imprescindible oferir una primera panoràmica sobre els fonaments teòrics i les metodologies didàctiques d'intervenció dels processos d'adquisició i producció de la llengua oral i la llengua escrita.

Al finalitzar l'assignatura l'alumne serà capaç de:

- Conèixer els fonaments teòrics i els processos d'adquisició i producció de la llengua oral i la llengua escrita en l'àmbit escolar.
- Conèixer la literatura infantil i adquirir criteris per analitzar-la, valorar-la i aprendre a formar lectors.
- Analitzar i valorar els processos d'escriptura i lectura en l'etapa dels primers aprenentatges de la llengua escrita.
- Aplicar les estratègies adequades que donen suport al procés d'adquisició i producció de la llengua oral i escrita.
- Saber analitzar críticament materials escolars -també en suport informàtic i en qualsevol altre- de manera que se sàpiguen diferenciar les propostes mecàniques de les que promouen aprenentatge i l'adequació a cada necessitat.
- Entendre que aprendre llengua està intrínsecament relacionat amb qualsevol altre aprenentatge del seu currículum.
- Ser capaç d'integrar els diversos sabers que incideixen en els processos d'adquisició de la llengua oral i escrita: psicolingüística, lingüística, metodologies didàctiques...
- Comprendre i analitzar els processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua i interpretar les metodologies d'intervenció escolars.
- Saber analitzar documents oficials que regulen l'organització escolar.

- Comprendre el paper de les diferents llengües implicades en l'educació lingüística.
- Mostrar un bon domini del llenguatge oral i escrit formal en les llengües oficials pròpies de la comunitat autònoma on exerceix la professió: registre, organització del discurs, expressió, coneixement gramatical, pronúncia, emissió i projecció de la veu, etc.

Competències

- Adequar la pròpia comunicació a auditoris diversos segons l'edat, la patologia, etc.
- Analitzar i sintetitzar informació.
- Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació.
- Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
- Dominar la terminologia que permeti interactuar de manera eficaç amb altres professionals.
- Integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals
- Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
- Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.
- Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació.
2. Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
3. Descriure i relacionar els fonaments pedagògics de la logopèdia: organització escolar, processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua oral i escrita.
4. Explicar el paper del logopeda a l'escola.
5. Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
6. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
7. Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.
8. Utilitzar correctament la terminologia relacionada amb l'ensenyament del llenguatge.
9. Utilitzar estratègies de comunicació adequades a infants de diferents edats.
10. Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.

Continguts

Bloc teòric

1. L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua oral

- 1.1 Introducció: la didàctica de la llengua oral.
- 1.2 Les funcions comunicatives i lingüístiques en el context familiar.
- 1.3 El context escolar com a espai comunicatiu: la llengua oral com a eina que permet comunicar-se i aprendre.
- 1.4 La interacció comunicativa i verbal: propostes didàctiques i recursos educatius.

2. L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua escrita

- 2.1 Importància de la llengua escrita des de les perspectives social, psicolingüística i educativa.
- 2.2 El primer aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Els conceptes dels infants sobre la llengua escrita.
- 2.3 Els processos de lectura i escriptura: models.

2.4 Les habilitats de transcripció i decodificació i la seva importància al desenvolupament inicial de la llengua escrita.

2.5 Desenvolupament posterior de la competència escrita.

2.6 L'ensenyament de la llengua escrita.

3. Introducció a l'organització escolar: el tractament de la llengua oral i escrita

3.1 El sistema educatiu català.

3.2 El Currículum (2007)

3.3 Diversitat lingüística a l'escola.

3.4 Projectes d'Innovació educativa

Bloc pràctic

1. La literatura infantil i la seva incidència en el treball amb infants.

2. Les TIC i l'aprenentatge de la comprensió lectora en lectors novells.

Metodologia

El protagonista del procés d'ensenyament - aprenentatge és l'alumnat. Sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia docent i les activitats formatives tal i com es detalla a continuació:

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes en gran grup. Exposicions per part del professorat dels continguts principals del programa a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants, en la mesura del possible	60	2,4	2, 7, 8, 9, 10
Classes en petit grup. Espais de treball en grup reduïts en què s'aprofundeix en la incidència que tenen la literatura infantil i les TIC en el treball amb infants.	18	0,72	2, 7, 8, 10
Tipus: Supervisades			
Participació als debats proposats al Campus Virtual. Tutories en línia. Tutories presencials	22,5	0,9	2, 8
Tipus: Autònomes			
Recerca d'informació bibliogràfica i lectura d'articles.Elaboració de treballs de lectura i l'escriptura i atenció a la diversitat.Elaboració de treballs sobre literatura infantil i elaboració de propostes didàctiques mitjançant la informàtica	114	4,56	2, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Avaluació

L'assistència a les activitats dirigides és obligatòria per assolir els objectius de l'assignatura. Per ser avaluat caldrà assistir a un mínim del 80% de totes les classes en gran grup de cada bloc i a les sessions pràctiques en petit grup.

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les evidències d'aprenentatge que es mostren en la graella que hi ha a continuació. La realització de **totes les evidències** d'aprenentatge és **indispensable** per a superar l'assignatura. **La manca d'un lliurament comportarà no superar l'assignatura.**

Cal tenir present que un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior al 40% de la nota constarà com a AVALUABLE, i per tant, se li assignarà una puntuació (i, en no haver lliurat totes les evidències, no podrà superar l'assignatura). En cas contrari, serà qualificat com a NO AVALUABLE.

La nota final de l'assignatura s'obtindrà a partir de la mitjana ponderada de les evidències d'aprenentatge. Per tenir **superada una evidència** d'aprenentatge, cal tenir la **qualificació mínima de 5**. S'han de tenir totes les evidències d'aprenentatge aprovades amb un 5 per aprovar l'assignatura. S'aprovarà l'assignatura amb la qualificació mínima de 5.

Es preveu un procés de **reavaluació** per als estudiants que durant el curs no hagin superat l'assignatura; és a dir, que els quedi alguna evidència no assolida, i sempre que tinguin una qualificació d'avaluació contínua major o igual a 4 punts (40%). El període de reavaluació no es podrà fer servir per lliurar noves evidències, sinó només per lliurar una activitat en compensació d'una altra activitat lliurada i suspesa. Es donarà l'oportunitat de poder superar la matèria no aprovada realitzant un treball autònom addicional o refent alguna de les activitats lliurades o realitzades a l'aula, durant la darrera setmana d'avaluació. S'haurà d'estudiar cada cas en funció de la situació de cada estudiant. Si no se supera una evidència reavaluada, amb un 5, no es podrà superar l'assignatura. El sistema de reavaluació només podrà incrementar la qualificació ja assolida per l'estudiant, i estarà focalitzada en les evidències d'aprenentatge en les quals no s'hagi demostrat un rendiment satisfactori. Aquelles persones que tenen una evidència d'aprenentatge no superada i que no es presentin a la reavaluació no podran superar l'assignatura, ja que els queda una evidència per aprovar.

Codi Evidència	Denominació	Pes	Format (oral, escrit o ambdós)	Autoria (individual, col·lectiva o ambdues)	Via (presencial, virtual o ambdues)
EV1	Treball d'anàlisi i descripció d'un diàleg oral entre un adult i un infant.	20%	Escrit i oral.	Col·lectiva	Presencial
EV2	Anàlisi de materials de literatura infantil.	15%	Escrit.	Col·lectiva	Presencial
EV3	Treball de recerca en el desenvolupament de l'escriptura	20%	Escrit	Col·lectiva	Presencial
EV4	Creació d'una unitat didàctica	15%		Col·lectiva	Presencial

	per a la comprensió lectora.		Escrit (i suport digital)		
EV5	Examen	30%	Escrit	Individual	Presencial

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració d'una unitat didàctica mitjançant la informàtica aplicada a l'aprenentatge inicial de la lectura.	15% de la nota final	1,25	0,05	2, 7, 8, 9, 10
Examen	30% de la nota final	2,5	0,1	2, 8
Treball d'anàlisi de llibres de literatura infantil.	15% de la nota final	1	0,04	2, 8, 9
Treball d'anàlisi d'un diàleg entre un adult i un infant en una situació de lectura compartida.	20% de la nota final	2,25	0,09	1, 2, 3, 5, 8, 9
Treball de recerca en el desenvolupament de l'escriptura	20 % de la nota final	3,5	0,14	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

Bloc llengua oral

BIGAS, M., CORREIG, M. (2000). *Didáctica de la lengua en la educación infantil*. Madrid: Síntesis.

BRUNER, J. (1985). *La parla dels infants*. Vic: EUMO.

GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament d'Ensenyament (2003). *L'ús del llenguatge a l'escola. Propostes d'intervenció per a l'alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge*.

SÁNCHEZ CANO, M. (1999). *Aprenent i ensenyant a parlar*. Lleida: Pagès Editors.

SÁNCHEZ CANO, M. (coord.) (2009). *La conversa en petits grups a l'aula*. Barcelona: Graó.

PALOU, J. et al. (2005). *La llengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques*. Barcelona: Graó.

RUIZ BIKANDI, U. (2000). Enseñar la lengua oral. dins *Didáctica de la segunda lengua en Educación Infantil y Primaria*, U. Ruiz Bikandi (ed.). Madrid: Síntesis.

RUIZ BIKANDI, U. (2000). La comprensión y la expresión orales, dins *Didáctica de la segunda lengua en Educación Infantil y Primaria*, Uri Ruiz Bikandi (editora). Madrid: Síntesis.

TOUGH, J. (1979). *Lenguaje, conversación y educación: El uso curricular del habla en la escuela desde los siete años*. Buenos Aires: La Pleyade.

TOUGH, J. (1987).: *El lenguaje oral en la escuela*. Madrid : Visor /MEC.

Bloc llengua escrita

El primer aprenentatge de la lectura i l'escriptura (2006). Barcelona: Graó. ("Articles, 40")

CAMPS, A. (2004). Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica, a Seqüències didàctiques per aprendre a escriure. Barcelona: Graó, Biblioteca d'Articles, 134, p.33-45.

FERREIRO, E., & TEBEROSKY, A. (1979). *Los sistemas de escritura en el desarrollo del niño*. México: Siglo XXI.

FONS, M. (1999). Llegir i escriure per viure. Alfabetització inicial i ús real de la llengua escrita a l'aula. Barcelona: Ed. La Galera.

RIBAS, T. (1997). "Evaluar en la clase de lengua: cómo el alumno gestiona su proceso de escritura" a Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura, núm. 11, p. 53-65.

SOLE, I. (2001): Estrategias de lectura. Barcelona: Graó/ICE UAB.

SOLER, O. (2013). Dificultats en l'aprenentatge grafomotor de l'escriptura. En Ll. Andreu (Coord.), *Trastorns d'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques*. Barcelona: UOC.

TEBEROSKY, A. (2001). Proposta constructivista per aprendre a llegir i a escriure. Barcelona: Vicens Vives.

TOLCHINSKY, L. (1993). *Aprendizaje del lenguaje escrito. Procesos evolutivos e implicaciones didácticas*. Barcelona: Anthropos.

TOLCHINSKY, L. (2003). *The cradle of culture and what children know about writing and numbers before being*. Psychology Press.

TOLCHINSKY, L. (2013). L'aprenentatge de l'escriptura i les seves dificultats. En Ll. Andreu (Coord.), *Trastorns d'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques*. Barcelona: UOC.

Literatura infantil

COLOMER, T. (1995). "El lector en la etapa infantil (0-6 años)" Alacena 21, pp. 17-24.

COLOMER, T. (1995). "Los libros en la etapa infantil (0-6 años)", Alacena 23, pp. 9-11.

COLOMER, T. (1998). "Narracions que ajuden el lector", dins *Articles de didàctica de la llengua i la literatura*, n.16. Barcelona: Graó.

COLOMER, T. (2002). *Siete llaves para valorar las historias infantiles*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez. (Per a la il·lustració, capítol 4, de les pàgines 104-117).

COLOMER, T. (2005). *Andar entre libros*. La lectura literaria en la escuela. México: Fondo de Cultura Económica.

COLOMER, T., DURAN, T. (2000). La literatura en la etapa de educación infantil. A M.BIGAS; M.CORREIG (ed): *Didáctica de la lengua en la educación infantil*. Madrid: Síntesis, 213-249

Pàgines Web

Web del Departament d'Educació

<http://www.xtec.cat/>

Portal de continguts educatius digitals del Departament d'Educació

<http://www.edu365.cat/>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ (2004): *Pla per a la llengua i la cohesió social*. Barcelona. Generalitat de Catalunya.

<http://www.xtec.es/lic/documents.htm>.

Pàgina LIC (Llengua Intercultura i Cohesió Social).

<http://www.xtec.es/lic/documents.htm>

Pàgina del Grup de Recerca en Educació i Interaccions Plurilingües de la UAB. Conté materials utilitzats en contextos d'acollida.

<http://greip.uab.cat>